Nro 75.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu Nayiaśnieyszego
CESARZA Imperatora Całey Rossyi.

Z WILNA 20. CZERWCA ROKU 1797. WE WTOREK.

z Lidy 26. Maja.

Nayiaśnieyszy Imperator Jmść przeieżdżaiąc przez miasto nasze do *Wilna*, stanoł tu w *Collegium XX. Piarow.* Zawoławszy do siebie Przełożonego, Kościoł murować kazał, i na fabrykę onego 5. tyś. rublow ze skarbu swoiego dać raczył, przyrzekaiąc Monarszą łaskę i protekcyą całemu Zgromadzeniu.

z Wiednia 3. Czerwca.

D. 1. t. m. *Arcy Xiężniczka Clementina* przedsięwzieła podroż do *Neapolu* Z *Triestu* odebraliśmy wiadomość o zupełnym ustąpieniu woysk *Francuzkich*. Znaydowało się 9. tyś. Republikanow na załodze w mieście pomienionym. D. 24. wszyscy razem ku *Weneckim* granicom ruszyli, przyznać trzeba, iż się to stało w porządku naylepszym. Generał *Bernadotte* wyiechał ostatni. W godzinę przybyło 40. huzarow *Cesarskich* i 600. ludzi od woyska w *Węgrzech* pogranicznego. Łatwo każdy mogł widzieć ukontentowanie ludu z odmiany dawno pożądaney, ktora nakoniec zniosła wszelaką wątpliwość względem pokoju przyszłego między *Domem Austryackim i Rzptą Francuzką*. Wraz zdięto Republikantskie chorągwie z zamku i ratusza; na ich mieysce wywieszono *Cesarską* przy odgłosie armat i dzwonow; orły też przed dwoma miesiącami zdięte poprzybijano. Dniem pierwiey zawinęły do portu dwa *Neapolitańskie* okręty woienne z fregatą, przeznaczone do przewiezienia *Arcy Xiężniczki Clementiny*. Nazaiutrz miasto illuminowane było. Generał *Meerfeld* wyiechał do *Wiednia*: Połkownik zaś *Casimir* wkroczył z trzema batalionami piechoty, i tyleż kawaleryi szwadronow. W porcie między innemi stoią teraz 3. *Hiszpańskie* okręta woienne maiące zabrać według zawartey umowy, żywe srebro pochodzące z obfitych kopalni w *Idryi*.

Według odgłosu powszechnego woyska *Austryackie* zaiąć maią *Biskupstwa*: *Saltzburg*, *Passau*, *Freisingen*, i wolne miasto *Cesarskie Ratisbonę*. To pewna, że w *Bawaryi* wiele regimentow naszych teraz się znayduie. Generał *Botta* Kommenderuiący w *Morawii* za służbę podziękował. Ważny ten urząd w czasach teraznieyszych podobno się dostanie staremu Generałowi *Beaulieu*. *Z Węgier i Austryi* przewożą bardzo wiele zboża ku Włoskim granicom, gdzie niedostatek żywności jest znaczny. Przed kilką dniami 8. tyś. *Węgrzynow* kazano stanąć obozem między *Kormend i Agram w Kroacyi*. *La Fayette* z towarzyszami nieszczęścia swoiego jeszcze wolności nie odzyskał. Do tych czas Dwor nasz nie podał do publiczney wiadomości warunkow przedugodnych; twierdzą teraz, iż całość i nierozdzielność *Rzeszy Niemieckiey* zapewnioną tylko jest w kraiach na prawym brzegu *Renu* leżących. W dniach 5. 7. Kuryerow *Angielskich do Wiednia* przybiegło. To zastanawia nie jednego, iż po zawartym z *Francyą* przymierzu, tak strasżne w całey *Monarchii* przygotowania czynić zaczęto, jakbyśmy za tygodni kilka nową woynę przedsięwziąć mieli. 50. tyś. *Węgrzynow* nie mieszkaiąc pociągnie do *Gallicyi* nowo przyłączoney. 200. Officyerow naydoświadczeńszych wzięto z rozmaitych regimentow, ktorzy się zatrudniaią ćwiczeniem pospolitego ruszenia w obrotach woiennych.

z Londinu 30. Maja z Gazety Berlińskiey.

Admirał *Jervis* wyniesionym dziś został na dostoyność *Para W. Britannii* pod nazwiskiem *Lorda S. Vincent.* Wice Admirałowie: *Thompson i Parker są Baronetami*; Kontr: Admirał *Nelson* otrzymał order *Du Bain*. Bunt *w Irlandyi* coraz jest strasżliwszym. *Defenders* w większey niż przedtym liczbie kray przebiegaiąc, wszystko niszczą; naybardziey zaś staraią się zabierać oręż i ammunicye po rożnych mieyscach złożone. Rząd woysku regularnemu i wiernym milicyom przykazał, ścigać rokoszanow, i zabijać nie czekaiąc nowego zalecenia. Nagłe okoliczności wyciągaią postępowania nadzwyczay surowego. Przy *Philipstown* korpus *Irlandczykow ziednoczonych* uderzył na koszary Dragonii, lecz z klęską został odparty. Coś podobnego dzieie się w *Szkocyi*, gdzie niedawno krwawą bitwę kawalerya wytrzymać musiała przeciw mieszkańcom Hrabstwa *Montrose*, lecz o tym gazety Ministeryalne i Dworska żadney wzmianki nie czynią. *W Irlandzkim Parlamencie* nigdy tak przykładney jednomyslności nie widziano jak jest dziś po oddaleniu się Oppozycyiney strony. Wielu mieszkańcow tego Krolestwa znayduiących się w *Londinie* odprawiało posiedzenia polityczne. Dostrzegła tego *policya*,

i mocą je rozproszyła; w tym zdarzeniu nie obeszło się bez znacznego krwi rozlania.

D. 26. *P. Grey w Izbie Niższey* podać odważył się tak dawno oczekiwany proiekt *reformy Parlamentu*, co do *reprezentacyi narodowey*. Oświadczył, iż potrzebę użytecznego dzieła dostrzegł w doświadczeniu, nie zaś w *prawach człowieka*. Dowodził, iż *reprezentacya* dzisieysza nie taka jest jaką bydź powinna. Wprowadzone odmiany i poprawy nie tkną *Konstitucyi*, Król, szlachta, i lud cały do składu jey należeć, do utrzymania w całości przykładać się będą. Teraz *Hrabstwa W. Britannii* nie liczą nad 92. Reprezentantow: wypada pomnożyć ich do 113. ażeby każdy powiat do władzy Prawodawczey wpływał w miarę swoiey rozległości i zaludnienia. Tym bardziey należy odebrać prawo Elekcyi miastom, które przed czasy kwitnące i wielkie, dziś w nędzne przemieniwszy się wioski, są w ręku i dzierżawie osob szczegulnych które według upodobania narzucaią im Deputatow, niedaiąc nawet wolności wyboru. Do tego zaś nie sami, jak dotąd właściciele gruntowi maią wchodzić, ale nawet dzierżawcy i inni ludzie osiadli, których własne są domy po wsiach lub miastach, i płacący podatek do skarbu publicznego. Ktokolwiek słynie znakomitemi umysłu przymiotami, posiada maiątek, wpływa do handlu, może bydź wyniesionym na urzędy kraiowe, bez względu na stan, urodzenie, lub religią. Elekcye w dniu jednym odprawiać się powinny po całym Królestwie, ażeby jeden człowiek na wielu mieyscach razem głosować nie mógł. *Sessye Parlamentowe* 3 letnie zamiast 7 letnich będą; tym sposobem narod prędszą sprawiedliwość uczyni sobie z niewiernych powołaniu *reprezentantow*; którym dla łatwieyszego zapobieżenia przekupstwu nieszczęsliwie wkorzenionemu, zakazane są branie pensyi doczesnych lub dożywotnich pożyczanie pieniędzy rządowi pod swoim lub cudzym imieniem; wpływanie do robienia kontraktow z Ministrami na dostarczenie wielorakich potrzeb dla woyska i Flotty.

„To wszystko com wyliczył, i coście „słyszeli, przydał P. *Grey*, działo się jawnie, „te przywary które w oko biią nawet cu„dzoziemcowi, cierpiane były w *Angielskiey* „*Konstytucyi*, którą nierozsądni! mamy u siebie „za budowę wystawioną na zazdrość i po„dziwienie świata całego. Odrzućmy je; na„rod zgubiły. Ten tylko śrzodek do dźwi„gnienia się nam pozostał. Stracił terazniey„szy Parlament zaufanie narodu; nikt te„mu nie zaprzeczy. Jesliż więc nie chcemy „widzieć odrodzonych u nas kłótni, co *Fran*„*cyą* nie dawno szarpały, dziś niszczyć zaczę„ły *Irlandyą*; póki jeszcze czas mamy, zapo„biedz złemu winniśmy; oświadczam uroczy„ście, iż na Sessyach Parlamentu bywać nie „przestanę: lecz żebym słów już darmo nie „tracił, nie powiem żadnego.„

Wsparł wniosek przyiaciela swoiego P. *Erskine* utrzymuiąc, iż dzisieyszy Parlament bydź przestał zgromadzeniem Reprezentantow ludu, stawszy się narzędziem slepym władzy Wykonawczey; głaszcze Ministrow, Narodowi nie miłych, sam dawno nienawistny narodowi: pisze listy dziękczynienia, do Monarchy: gdy lud się domagać nie przestaie, ażeby Ministrow pociągano do odpowiedzi, i o przestąpienie granic im przepisanych oskarżono; wkłada coraz nowe ciężary, zaciąga długi nowe, nakazuie podatki naywymyslnieysze, a nie słyszy, narzekania ludu na ucisk i nędze: Na teraznieyszey sessyi, ilekroć spór zaszedł jaki między rządem i narodem, jeszcze przed zbieraniem głosow, co mòwię przed wniesieniem propozycyi, wiedziano za granicą, że lud sprawę przegra, że reprezentanci ludu przeciw ludowi głosować będą. Stanowił kary naysroższe Parlament, w poznanie przyczyn zamieszania i kłótni weyść nigdy nie chciał. Nakoniec obróciwszy mowę do *P. Pitta* nazwał go sprawcą jedynym klęsk publicznych i szczegulnych, ponieważ on samowładnie myslą i uczynkiem władał Parlamentu zakupionego, przepowiadaiąc bliski upadek narodu.

Nie mógł milczeć, i zwykłey cierpliwości pokazać Minister: w nayżywszych wyrazach odmalował niebespieczeństwa wypływać zwykłe z wprowadzonych do kraju nowości, mianowicie w czasach terazniejszych. Przypisał *Oppozycyi* chęć wywrócenia *Konstytucyi Angielskiey* ukrytą pod płaszczykiem *reformy Parlamentowey*. Dowiodł, i na oko pokazał, iż mniemanych poprawcow zdania i zasady polityczne, do słowa jednego wyięte są z dzieł *Tomasza Payne*, i pism wylęgłych w *Jakòbińskiey szkole*. Nie wypada rozsądnemu narodowi wszystko niszczyć i wywracać, dla tego że się w Prawodawstwie upatrzyły *drobne przywary lub niedoskonałości*, które w każdym czasie poprawić mocen jest, byleby chciał, Parlament: „Prawidła nowo zmy„sloney Filozofii, rzekł nakoniec, zapaloney „imaginacyi chorego rozumu są płodem. Re„formatorowie rządowi nierównie sroższy cios narodom i cnocie zadali, niż nayokrutnieysi Ty„rannowie. Szaleństwo jest srogiey godne śmier„ci wywracać nam *Konstytucyą*, zabytek nie„porównaney mądrości przodkow naszych, po„dziwienie świata, zazdrość postronnych na„rodow: dzieło doyrzałe wiekiem i doświad„czeniem: przy niey lat sto i więcey kwi„tnęły: religia, wolność, nauki, handel, i „wszystkie stany całego Królestwa.„

Darował P. *Fox* wyrazy i pochwały przesadzone, przez wzgląd, iż obywatel nieokreslone winien jest przywiązanie kraiowi swoiemu. Oczu jednak nie zamknoł na przywary potrzebuiące prędkiego naprawienia: do czego jesliby dziś przyiść nie mogło gdy narod cały woła jednomyslnie, oświadczył, iż z *Londinu* wyiedzie, ponieważ usłużyć nie jest mocen tym co go wybrali, nie zrzeka się wprawdzie urzędu, lecz nie wprzód na posiedzeniach Parlamentowych przytomnym będzie, aż narod rady jego i pomocy wzywać zechce. Przy zbieraniu głosow było za Ministrem 250. za wnioskiem P. *Grey* 91. Zatym P. *Fox* dotrzymuiąc słowa, wraz na wieś wyiechał. Spodziewaią się teraz wszyscy, iż *w Angielskim Parlamencie* równa spo-

koyność nastąpi co w *Irlandzkim*, o nudnych zaś sprzeczkach *Europa* nic odtąd słyszeć nie będzie. Bo i o cóż się było spierać? narod bez rządcow bydź nie może: Krol Ministrow dzisieyszych odmienić nie chce, tym bardziey narzuconych przez *opozycyą* wynosić: pokóy niepodobny z nieprzyiacielem pragnącym woyny: na tey prowadzenie pieniędzy potrzeba: cztery prawdy dawno wiadome każdemu.

Szkodliwsze narodowi jest nieposłuszeństwo maytkow, niżeli rozdwoienie umysłow na *Parlamencie* swarliwym. Admirał *Duncan* chcąc do brzegow *Hollenderskich* żeglować, od 6 okrętow został opuszczonym. Inne oswiadczyły się żadnego statku do *Londinu* nie wpuszczać, ani też z miasta na morze. Dwa mimo zakaz płynące kulami były przywitane. Po wszystkich woyskach lądowych rozrzucone są pisma do buntu zachęcaiące żołnierza. Dzieło to jest głębokiey polityki *Jakób now Francuzkich lub Irlandzkich*. Xże *de Wartemberg* z małżonką swoią do *Cuxhaven w Niemczech* odpłynoł z 3. fregatami.

z *Paryża* 27. *Maia z Gazety Frankfortskiey.*

Rada Starszych z 10. Kandidatow od Rady 500. podanych wybrała Direktorem Obywatela *Barthelemy* Ambassadora Rzpltey w *Szwaycarach*; miał on za sobą 138. głosow z 218 Ztąd się pokazuie, iż we *Francyi* otrzymywać zaczyna pierwszeństwo cnota i zasługa. *Letourneur* zdał Prezydencyą Direktoryatu Obywatelowi *Carnot*.

P. *Quirini* Poseł *Wenecki* u Rzpltey *Francuzkiey* odebrał rozkaz wyiechania z *Paryża*; w godzin kilka nadbiegł Kuryer od Generała *en Chef Buonaparte* z doniesieniem, iż zaszłe spory z *Wenetami* w sposobie *przyiacielskim* ukończone zostały. Kazał więc Direktoryat Posłowi nie oddalać się od stolicy. Podobno też nie będzie ogłoszone woyny *Wenetom* wypowiedzenie, których władza i panowanie iuż ustały; Powszechnie u nas rozumieią, iż przy podpisaniu ostatecznego pokoiu między *Austryą i Francyą* które niebawiąc ma nastąpić, *Cesarz Jmć* w nadgrodę straconych kraiow otrzyma z naszey ręki *Dalmacyą*, *Istryą*, *Friul*, *Feltre*, 4. Prowincye niegdy należące do *Wenecyi*, a nadto wyspy *Cortou, Cephalonia, i Zante*, nie licząc zyskow któreśmy poiednanym nieprzyiaciołom w *Niemczech* ofiarowali; tak dalece iż po zakończeniu woyny *Dom Austryacki* ze wszystkich względow równie potężnym będzie iak był przed r. 1792. Inne zaś Prowincye wcielamy do Rzpltey *Transalpińskiey*, która też utrzymać się ma w dzierżawie twierdzy *Mantuańskiey*; istotnie potrzebney do ubespieczenia *Włochow* od ściany *Niemieckiey*.

Pisma tuteysze ogłosiły niedawno ciekawe okoliczności życia Generała *Buonaparte* Jest on drugi w rzędzie synow Lekarza *Korsykańskiego*; pierwiastkową edukacyą wziął w Akademii *Padwańskiey*; W młodzieńczym wieku, gdy oświadczył ochotę do służby woyskowey, posłał go Ociec do *Paryża*, gdzie po odprawionym *examinie* do Korpusu Artilleryi przyiętym bez trudności został. Wiadomo zaś, iż trzeba było bardzo wiele umieć, i pracowicie w młodości przykładać się do nauk, ażeby się domieścić w zgromadzeniu Officyerow prawdziwego oświecenia potrzebuiących iak naywięcey. W r. 1790. i następnych dwóch leciech; zatrudniał się nieustannie młody *Buonaparte* w domu i w naywiększey osobności, naukami, lub dawaniem lekcyi młodszemu bratu *Julianowi*, którego wziąwszy pod swóy dozór; chciał usposobić, ażeby w tymże korpusie artilleryi mógł bydź umieszczonym. Dalekim był przez ten czas cały od wszelkich zabaw i rozrywek; za któremi pospolicie młodzież uganiać się zwykła. Chciał mieć na sam przód rozum doyrzały, i dokazał. Wszyscy wiedzieli, iż szczupła z *Korsyki* pensya dostarczała na wszelkie potrzeby iego i brata; to skromnemu młodzieńcowi ziednało szacunek powszechny.

Gdy w r. 1793 z kompanią swoią w strony południowe był wysłany, dał w obozie całym poznać talenta znamienite; które nań obficie zlało przyrodzenie; i których sam nabył pracownie; służył zaś gorliwie; Reprezentanci ludu albo raczey Prokonsulowie, *S. Just* i młodszy *Robertspiere* iakożkolwiek zaciętemi byli jakobinami, iakożkolwiek woyskową karność i dobry porządek mieli w obydzie, nie mogli przecie ubliżyć należnego szacunku Mężowi prawdziwie zacnemu. Przez nich więc został wyniesiony na dostoyny stopień Generała Brygady. Zdało się na ten czas; iż mu światła i ochoty we dwoie przybyło; gdy miał sposobność służenia Oyczyznie; Nastąpiło *Tulonu* oblężenie; artilleryą kierował *Buonaparte*; szturmem twierdzę zdobyto; między naypierwszemi wpadł do miasta: Następuiącego roku *Beffroy* kazał go aresztować w *Nice*, niby o *terrorizm* podeyrzanego: Chociaż w rzeczy samey nie ma człowieka; któryby stronił bardziey od wszelkich związkow z ludźmi znaiomemi dobrze *Francuzom* pod tak obmierzłym nazwiskiem:

Gdy papiery iego przetrząsano szukaiąc przekonania, nic się w nich nie znalazło prócz wybornych do podziwienia planow woiennych; i nienaganney korrespondencyi z osobami cnotą, oświeceniem, i patriotyzmem czystym znamienitemi; bo i w prywatnym obcowaniu nawet, unikał ludzi złośliwych; i podeyrzanych. Wypuszczono więc na wolność. W krótce po iey odzyskaniu dowiedział się z dziennikow *Paryskich*; iż zamyślano przenieść go z artilleryi do piechoty. Przybył do stolicy chcąc się skarżyć o to. Ale nic zyskać nie mógł. Niesprawiedliwość do niecierpliwości go przywiodła; i z rozpaczy prosił o pozwolenie udania się do *Constantinopola*, w iakim celu, nie wiadomo; podobno dla zwiedzenia Wschodnich Kraiow. W tym nadszedł dzień pamiętny 5 Października r 1795: *Barras* wyznaczony Generalnym siły zbroyney w *Paryżu* Kommendantem, przybrał do rady i pomocy przyiaciela swoiego *Buonaparte*, ten odniósł zwycięztwo zawołane nad zbuntowanemi sekcyami całey stolicy; blisko 20.

tyś. ludu w bitwie trupem położył, i wyrwał naostatek Konwencyą z naywiększego niebespieczeństwa, w którym się znaydowała po śmierci *Robertspierra*. Jak potym plan *Włoskiey* kampanii zgotował, iak za staraniem *Barrasa* naywyższą otrzymał kommendę, czego w ostatniey i teraznieyszey kampanii dokazał, światu wiadomo.

Ambassador *Porty Ottomańskiey* przybył iuż do Portu *Marseille*. W *Toulonie* nowa uzbraia się eskadra; toż się dzieie w *Brest*, *Orient*, *Rochefort*, *Dunquerque*, *&c*. Wiadomo iż o wylądowaniu do Anglii zamyślać nie przestaiemy. Trwa dotąd pogłoska, iż Generał *Buonaparte* wyprawą zarządzać będzie; nie każdy iednak chce wierzyć, ażeby nabytą sławę we *Włoszech* i *Austryi* chciał na los puścić niepewny, iak uczynił niedawno *Hoche* Generał, dla przypodobania się Direktoryatowi. Wysoki sąd Narodowy w *Wendome* dał nakoniec wyrok śmierci przeciw *Grachusowi Baboeuf*, i Darthé. *Antonelle*, i *Drouet* chociaż nieprzytomny, uznani za niewinnych. Pierwsi wysłuchawszy dekretu kilka ran sobie zadali scyzorykami, które do tego przygotowane mieli, nie wiadomo czyli tym sposobem uszli kary publiczney.

z Madritu 8. Maia z Gazety Leydeńskiey.

Zdaie się iż po to tylko z *Cadix* do stolicy Króleftwa biegaią Kuryerowie, ażeby nas niepomyślnemi wiadomościami zasmucili; podobno tym iedynie celem woynę zapowiedzieliśmy *Anglikom*, abyśmy poddaiąc flottom ich osady nasze, przyczynili się do ugruntowania potęgi *Jerzego* 3. na morzu i po wszystkich częściach świata. Nie dość było na tym, żeśmy wyspę *S. Troycy* stracili w *Ameryce*: dziś donoszą, iż wyspa Porto-rico, i Prowincya *Caracas* dostały się nieprzyiaciołom, którzy prócz tego zabrali bogato ładowną flottę powracaiącą do *Europy* pod strażą okrętu woiennego o 74. armatach. Lękać się zaczynamy o nayważnieyszą z osad *Hiszpańskich*, *Hawanę*. To pewna, iż ze 12. okrętow któreśmy w *Ameryce* mieli, trzy dziś są w całości, inne od *Anglikow* zchwytane, lub w portach zniszczały. W *Europie* nic nie widziemy pociesznego, Admirał *Massaredo* lubo tak czynny, chociaż w nim powszechne cały narod ma zaufanię, wątpiemy żeby czego dokazał; naytrudniey będzie przywrócić zgubiony dawno porządek i woyskową karność na flotcie w *Cadix* uzbroioney. Niedawno surowie karać musiał niektórych Officyerow niepossłusznych. W służbie morskiey *subordynacya* daie zwycięztwo. Doświadczyli tey prawdy w Lutym Admirałowie *Jervis i Cordova*.

Wyspa *Porto-rico* 80. mil odległa od *S. Domingo*, 40 mil długa, 20. szeroka, grunta ma urodzayne, wydaie obficie cukier i kawę. Bydła wielkie iest mnóstwo, biią ie tylko dla skury; mała mieszkańcow garstka mięsa wypotrzebować nie może. Prowincya *Caracas* na lądzie stałym *Ameryki* równy ma bydła dostatek, i drzewa *cacao*, z którego owocu robi się czokolada. Wzięciem Wyspy *S. Trinité* ułatwili sobie *Anglicy* wtargnienie i zawoiowanie tey osady; wypada iednak czekać potwierdzenia tey wiadomości; listy z *Londinu* 30. Maia nic o tym nie donoszą.

P. S. Według doniesień odebranych z *Aranjuez* Admirał *Massaredo* z całą flottą wyszedł pod żagle. To widząc *Angielska*, usunęła się na głębinę; choroby zagęszczone bardzo wiele morskiego ludu o śmierć przyprawiły; więcey ieszcze niezdatnych iest do boiu. Mówią nawet iż Admirał *Jervis* padł ofiarą gorączki zaraźliwey.

z Cadix 4. Maia z Gazety Berlinskiey.

Odebraliśmy listy z *Hawany* 15. Marca pisane; donoszą, iż w tym porcie ogłoszono zakaz przesyłania srebra lub złota do portow *Europeyskich*. Wiadomość o wypowiedzianey *Anglikom* woynie dość wcześnie tam przyszła; iednakże kilka naszych okrętow przez nieostróżność w ręce wpadło nieprzyiacielskie. Lękamy się ieszcze o ieden, który w Lutym wyszedł z *Hawany* wioząc 5. mill. Piastrow. Z *Carthageny* piszą, iż Eskadra *Angielska* od 12. okrętow woiennych i 30. przewozowych była postrzeżoną przed portem pomienionym; wielka na mieszkańcow boiaźń padła; wnieśli sobie, iż nieprzyiaciel albo zamknie *Carthagenę*, iak z nami uczynił, albo wylądnie do *Minorki*. Musiała bydź tu omyłka. Na morzu śrzodziemnym *Anglia* flotty nie ma; Admirał *Jervis* z swoią nieustannie krąży pod okiem naszym. Naypewniey więc postrzeżono statki uwożące załogę *Angielską* z *Porto-Feraio* do *Gibraltaru* lub *Lisbony*.

z Wenecyi 18. Maia z Gazety Frankfortskiey.

Woyska *Francuzkie* stoiące u nas załogą, wynoszą do 6. tyś. rozłożone są na rynku *S. Marka* i w okolicach; wyspy miasto *Wenecyą* składaiące prócz nayznacznieyszey, wolne są od stanowiska żołnierskiego. *Adwokat Cornero* wybranym został na Prezydenta *municipalności* tymczasowey. Prowincye *Wenetow* lądowe nie bawiąc podzielone będą na Departamenta, które wybiorą Reprezentantow ludu, maiących władzę przepisać *Konstitucyą*, i ustanowić rząd podobny *Francuzkiemu*. *Demokracya* niezawodnie będzie wprowadzona; czyli zaś Rzplta iakich kraiow nie postrada? za rzecz pewną twierdzić nie można; ze wsząd smutne o podziale iey odgłosy przychodzą; a tym czasem kray stutysięcznym woyskiem osadzony tyle cierpi iakby otwartą miał woynę. Spodziewamy się iż Generał *Buonaparte* odwiedzić nas raczy. Trwa ieszcze spokoyność w mieście, rząd nowy zatrudnia się wprowadzaniem nowego porządku, i przypodobaniem się ludowi.

Nro 75.

DODATEK DO KURYERA LITEWSKIEGO

Z WILNA 20. CZERWCA ROKU 1797. WE WTOREK

z Genui 2. Maia z Gazety Leydeńskiey.

Inkwizytorowie Stanu lękaiąc się sprawiedliwie o spokoyność, i bespieczeństwo Rzpltey. nieustaiące odbywaią rady i posiedzenia Na ostatnim uradzili iednomyślnie, ażeby z miasta i kraiow *Genueńskich* we 24. godzinach ustąpił *Vitaliani*, rodem *Neapolitańczyk*, który mieszkał do tych czas w *Genui* pod protekcyą Rzpltey *Francuzkiey*, która go do służby swoiey przyieła. Poseł *Faipoult* wnet się zapytał Rządu o przyczynę postępku tak surowego; odebrawszy zaś odpowiedź, iż *Vitaliani* należy do tego ludzi rodzaiu, którzy będąc szkodliwemi wszystkim narodom, wszędy nierząd i kłótnie rozności, nigdzie nie mogą bydź cierpiani; w powtórney nocie śmiał czynić ostre przymówki *Aristokratom Genueńskim*. Cały Senat i wszystkie rady wnet się zgromadziły, dla umówienia się co maią odpowiedzieć, i iakim sposobem ocalić Rzpltę.

z Mediolanu 24. Maia z Gazety Berlinskiey.

Dał proszącym *Wenetom* pokoy Generał *Buonaparte*; warunki są wiadome; co się stanie teraz z *Genueńczykami*, zgadnąć łatwo; zgubę swą przyśpiesza sami. Już u nich były rewolucyine rozruchy; duch *insurekcyi* zapalił mianowicie młodzież niebaczną, która grób Oyczyźnie własną kopie ręką. Czyni rząd co może aby, chcąc wiszącą klęskę ieśli nie odwrócić zupełnie, wstrzymać przynaymniey do iakiego czasu; zgoda nawet i iednomyślność niewiem czyli tego dokazały w dzisieyszych okolicznościach. Straże wszędy podwoiono; wydano odezwę do ludu wzywaiącą do pokoiu i podległości prawom. Wielka rada na dniu 20. postanowiła dług zaciągnąć 2. mill. 400. tyś. liwrow na publiczne potrzeby.

Według wiadomości nadesłanych z *Neapolu*, *Król Jmć Dwoch Sicilii* nie przestaie się uzbraiać na lądzie i morzu; przyczyny iednak zgadnąć trudno. Zda się rząd Naywyższy lękać naybardziey *rewolucyonistow Cyspadańskich*, którzy nieproszeni nieproszącym *Włochom* gwałtem wolność narzucić usiluią; całą teraz uwagę na *Rzym* zwrócili, obiecuiąc sobie stolicę Rzpltey nowo utworzoney w krótce przenieść do tego miasta. *Ociec S.* trochę lepiey mieć się zaczoł; iednakże aby choroba iego expedycyi prędkiey interessow nie zpòzniła, dał moc zupełną rządzenia osobom zaufanym (z *Ratisbony* 31. Maia piszą, iż według listow *Bonońskich*, *Ociec S.* zszedł z tego świata; ale na to czekać trzeba potwierdzenia: wiadomości z innych miast *Włoskich* nic o tym nie wzmiankuią.)

Dotąd *Rady Francuzkie*, ani też Direktoryat Wykonawczy żadnym pismem urzędowym nie uznał, nie potwierdził Rzpltych ktòre się w tym roku ziawiły na *Włoskiey ziemi*; wyiąwszy wzmiankę, którą o nich uczynił Generał *Buonaparte* w artikułach przedugodnych. Daie to przyczynę domysłom rozmaitym. Nie zważaiąc na nie, dzisieysi nowych Republikantow przywodzcy, kończą budowę *Konstitucyi*, o którey twierdzić śmieią, toż samo co o swoiey *Anglicy* rozumieią. iż iest dziełem na zazdrość i podziwienie świata całego. Rząd *Cispadański* iuż wszedł w pełnienie obowiązkow prawem przepisanych; zaciąga teraz Gwardyą dla Zgromadzenia Prawodawczego i Direktoryatu. z Grenadyerow i Kawaleryi złożoną. W *Brescia* rząd tymczasowy, sądzi, karze, i nadgradza według praw *Francuzkich*, Generał *Canclaux* Poseł Rzpltey u *Neapolitańskiego Dworu*, przybył iuż do *Florencyi* W mieście naszym aresztowano i oddano do sądu Kommendanta twierdzy, *Sagot*, wielu obywatelow, co kokardy narodowey nosić nie chcieli.. Szlachta *Wenecka* naywięcey się przyłożyła do odmian zaszłych w Rzpltey, nie widząc podobieństwa utrzymania rządu dawnego; przeto też dziś naywięcey wpływa do interessow kraiowych, i wpływać długo będzie, póki lud nie nabierze oświecenia potrzebnego. Powolność iey, i dobrowolne do rewolucyi przyłożenie się okolicznościami wymuszoney. zapobiegły krwie przelaniu; skończyło się wszystko szczęśliwie na zrabowaniu domow kilkunastu. *Amnestia* którą *municipalność* ogłosiła, umówioną była z Kommenderuiącym *en Chef armii Włoskiey*; śmiało więc twierdzić można. iż Inkwizytorowie Stanu i Kommendant *Lido* wolnemi będą od sądu i kary.

z Leydy 1. Czerwca z Gazety Leydeńskiey.

Konwencya Narodowa Batawow ukończyła przecie Konstitucyą Rzpltey. Na ostatnich Sessyach wielkie były sprzeczki: z Deputowanych niektórzy ieszcze chcieli coś odmienić w prawach ustanowionych większością

głosow, przeciw ich żądaniu: takie były: podatki iednoſtayne dla wſzyſtkich mieſzkańcow, nowy podział na Departamenta, długi narodowe, &c. Nic iednak nie dokazali: a Prezydent 30. Maia ogłoſił, iż gdy Akt Konſtitucyiny iuż ieſt ukończony, nie będą przyięte wnioſki żadne, ktoreby do odmiany lub poprawy onego należeć miały.

Liſty z *Dunquerque* donoſzą, iż Admirał *Musquin* kommenderuiący zbroynemi łatkami w tym porcie, odważył ſię iuż powtóre wyniść pod żagle do *Boulogne*: *Angielſkie* okręta żadney mu przeſzkody nie czyniły. Zamyśla podobno zgromadzić na iedno mieyſce rozproſzoną flottillę, ktora z woyſkiem lądowym ſłużyć ma do taiemney wyprawy.

z Frankfortu 1. Czerwca z Gazety Frankfortſkiey.

Generał en Chef Armii Sambry i Mozy, Hoche wczora przez miaſto naſze przeiechał. Głoszą iż ſpieszy do *Paryża* dla ważnych intereſsow. Drogę obrocił na *Coblence*. Twierdzę *Giessen* burzyć zaprzeſtano. W mieście teraz jeſt wiele *Francuzkich* regimentow: tamże kommiſsoryat z *Usingen* jeſt przeprowadzony. Woyſka, które ſi nie dawno z *Lahn* cofnely, nazad powracaią. Głowna kwatera jeſt w *Friedberg*.

z Hanau 28. Maja z teyże Gazety

Generał Werneck powrocił Schwezingen do *Frankfortu*, i kommendę wzioł armii nad *Niższym Renem*. Wſzyſtkie zaś woyſka *Auſtryackie* zgromadzaią ſię do trzech walnych obozow, pod *Wurtzburg*, *Ulm*, *i Heilbron*; ſtać będą w polu do Sierpnia, w tym mieſiącu, według powſzechnego rozumienia, pokoy w *Niemczech* będzie przywrocony. Nie widziemy żadney gotowości do zwołania Kongressu: przetoż traciemy nadzieię, ażeby kiedy był zwołany. Od *Anglii* wiele zawiſło, ona dziś może przychyleniem ſię ſwoim do ugody ocalić *Rzeszę* z rożnych ſtron zagrożoną. Droga do *Francyi* przez *Strasburg* teraz jeſt wolną zupełnie. do *Kehl* 6. tyś. wieśniakow przybyło z *Alzacyi*, dla współpracowania z woyſkiem *Renu i Mozelli* około twierdzy: którą Generał *Moreau* poſtanowił przyprowadzić do naylepszego ſtopnia. Do *Czech* przybyło wielu Officyerow od artilleryi *Pruſkiey* z kilko Inzenierami.

z Bruxelli 27. Maia z teyże Gazety,

Titly Generał Diwizyi, Szef Generalnego Sztabu Armii Sambry i Mozy, niedawno powrocił z *Paryża*, zmierzaiąc do Generała *en Chef Hoche*. Dni ledwie kilka w drodze bawił: głoſzą u nas, iż wiezie od Direktoryatu *inſtrukcye* do pokoju powſzechnego w *Louvain* ſpokoyność przywrocono: nieukontentowanie jednak mieſzkańcow jeſt widoczne. Zapobiegaiąc rozruchom nowym, rząd wyſłał na załogę znaczną woyſka diwizyą. W *Mechlinii* toż ſię dziele co przedtym, rząd prześladuie Duchownych: lud ich wzioł pod opiekę, lecz jesli prześladowanie jeſt sromotnym, z drugiey ſtrony Xięża uporczywie trwaią w odmawianiu pretendowaney wierności ku Rpltey. Z nich jeden ſkazany za nieposłuſzeńſtwo na więzienie i pieniężną opłatę: „Sędziowie, rzekł, głos Boſki, głos ludzki razem „do ſumnienia moiego przemowił: pierwſzemu „byłem posłuſzny: czyncie co ſię podoba„

z Stutgard 22. Maia z Gazety Courier du Bas-Rhin.

W rozmaitych piſmach *Niemieckich* czytaliśmy jeſzcze przed dwoma mieſiącami doniesienie ze *Włoch i z Wiednia*, iż *Rplta Wenecka* ſprawę ſwoią z *Cesarzem* połączyć miała, a 70. żołnierza zgromadziwszy woynę *Francuzom* wypowiedzieć. Przydawano, iż Poseł *Grimani* upraſzał *Cesarza Jmści* o Generała któryby *Wenetow* do boju przywodzić zdołał. Pokazało ſię teraz, iż to były ſame odgłosy. Bo czyliż podobna, ażeby *Wenetowie* zachowawſzy obojętność nayścisleyszą od początku woyny, przy jey dokończeniu odſtąpili nagle, rozsądnych układow. Mocarſtwo, które do *Coalicyi* wniść nie chciało, mogłoż zapomnieć, iż *Coalicya* już zerwana. Rząd ſłynący z dawnych wiekow roſtropnością, nie popełnił zapewne omyłki tak grubey. Co ſię tym dowodzi, iż zwycięzca w *Auſtryi Buonaparte* znalazł kraie Rpltey nie przysposobione do ſłuſzney obrony: 10. tyś. nowo zprowadzonych *Słowakow* nie mogli nawet *Breścianow i Bergameńczykow* uśmierzyć zbuntowanych, w ſtolicy nad 6. tyś żołnierza nie było. Przeczyć nie podobno, iż *Proweditorowie* i znacznieysi w Prowincyach lądowych obywatele, lud namówili do nagłego przeciw Republikantom powſtania: niewierne ich uwiodły doniesienia, rozumieli iż armia *Francuzow* zgineła w *Tirolu*: ta zaś przeſzła tylko do *Stiryi*; *że Laudon* z woyſkiem ogromnym na pomoc przybędzie: ten nad 6. tyś. żołnierza nie liczył w obozie. Wiedział dobrze o wſzyſtkim Senat; urzędnicy bez rozkazu żadnego, zbyteczną unieſieni gorliwością, ſiebie i Oyczyznę wrącili w przepaść, w tym rząd wykroczył, iż albo nie mógł, albo nie chciał powściągać zapału ſzkodliwego. Sami tylko *Inkwizytorowie* zgrzeszyli, a może z niemi *Rada* 10.

DONIESIENIE

W teraznieyſzym mieſiącu *Czerwcu* dnia 30. zaczyna ſię prenumerata Kwartalna na Gazetę pod tytułem: Kuryer Litewſki. Donoſiemy o tym Prześwietney Publiczności, ażeby dla opóźnionego abonowania ſię na Pocztach lub Kantorze, iakowego zawodu nie doznała. Wychodzić będzie, iak dotąd regularnie we Wtorek i Piątek między godziną wtóra i trzecią z południa. Prenumerata na rok cały z pocztą 80. złotych, dla odbieraiących na mieyscu złotych 60.